

Časopis.

Naš pregled istodobnih dogodkov se začneja pravzaprav z današnjim dnem, 1. prosincem l. 1900. Da pa dobi nekak uvod, ozrmo se ob kratkem na one dogodke lanskega leta, brez katerih ne bomo umevali letošnjih.

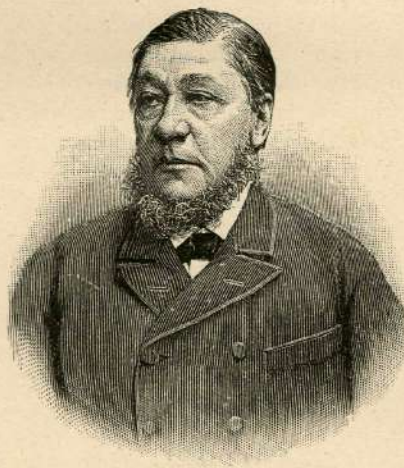
Glavna pozornost vsega sveta se obrača sedaj na angleško-bursko vojsko v južni Afriki. — Kmalu potem ko je Portugalec Jernej Diaz odkril (l. 1486.) najbolj južni kraj Afrike, in je Vasco de Gama odkril pot v vzhodno Indijo, jeli so se Holandci naseljevati v Afriki, zlasti v južni. Južni kos Afrike je bil polagoma holandska last. Prebivavci so se pečali največ z živinorejo in tudi s poljedelstvom: imenovali so se Boeri (izg.

ščitništvo ali protekcijo Angleške, v istini pa da bi se jim polagoma do cela podvrgli. Naposled se je v m. letu vnela krvava vojska med Angleži na jedni in državama Transvaalom in Oranjem na drugi strani. Obe ti državi, v katerih so Buri samisvoji, sta sklenili zvezo, in sedaj se borita junaško za življenje in smrt, pa tudi s takim uspehom, da ju občuduje ves svet. Vojna se je začela prve dni meseca vinotoka. Na vzhodu in zahodu so prodirali Buri na angleško ozemlje in se utrdili v varnih stališčih. Sedaj oblegajo dve mesti: Ladysmith na vzhodu in Kimberley na zapadu. Zmagovito so že zaporedoma zavrnil tri angleške armade, posebno krepko generala Methuena pri Modder-Riveru dne

M. Th. Steijn, predsednik oranjski.

Buri), po naše: kmetje. A Angleži so bili Holandcem hitro za petami in trdili, da je dežela njihova. Najprej so si hoteli utrditi postajališče za ladje ob tako zvanem „Kapu“ (Nosu dobre nade) in so potiskali Holandce od obrežja v notranje dežele. Vsa zgodovina južne Afrike se suče okrog tega tekmovanja, prerivanja in boja med Holandci in Angleži. Holandci so se stanovitno priseljevali, tudi Francozi so prihajali zaradi domačih verskih preprirov. L. 1795. so vzeli Angleži domačinom „Kap“ in ga ohranili po kratkem prenehljaju do danes. — Pa nikdar niso mirovali, temveč vedno pritiskali Bure. Ti so se umikali in umikali, ustanovili neodvisne države Natal, Oranje in Transvaal; Angleži pa so šli vedno za njimi in jim odvzeli tudi Natal. Pa s tem niso bili zadovoljni. Hoteli so, da bi Buri priznali za-

Pavel Krüger, predsednik transvaalski.

10. in 11. grudna m. l. in pa vrhovnega poveljnika angleškega Bullerja ob reki Tugeli dne 14. grudna.

Naši dve tukajšnji sliki nam kažeta predsednika obeh zvezanih držav.

Dne 3. vinotoka m. l. je odstopilo Thunovo ministerstvo in je bilo imenovano novo ministerstvo: Clary - Aldringen predsedništvo in poljedelstvo, Welsersheimb domobranstvo, Wittek železnice, Körber notranje, Kindinger pravosodje, Chlendowski za Galicijo, Hartel nauk, Stibral trgovina, Kniazio-lucki finance.

Dne 22. grudna m. l. je min. Clary odstopil in je bilo imenovano ministerstvo: Wittek predsedn. in železn., Welsersheimb domobr., Chlendowski za Galicijo, Blumfeld poljedel., Stummer notr., Jorkasch-Koch finance, Stibral trgov., Schrott pravosod, Bernd nauk.

Glasba.

„*Glasbena Zora*“, katero dné 16. vsakega meseca izdaje g. Fr. Gerbič v Ljubljani, je dokončala svoje prvo polletje s šestim zvezkom. Ko jo je začel izdajati, obljubil je g. Gerbič v vabilu, da bo „*Glasbena Zora*“ „skrbela v prvi vrsti, da bo donášala za naša pevska društva dovolj novega gradiva, istotako pa tudi skladbe za solo-petje, za klavir itd.“ Reči smemo, da je „*Glasbena Zora*“ ostala zvesta svoji obljudi. Prinašala je različne skladbe, primerne raznim okoliščinam. — Največ je moških zborov. Letnik je otvoril Gerbičev krepki zbor s čveterospevom: „Pevski poziv“; od g. urednika so še moški zbori: „Tak si lepa“, „Slavček daj mi...“, „Ni je drage“. Izmed znanih imen smo srečali med zbori g. dr. Benjamina Ipavca, ki je zložil čveterospev „Kaj ne, da čuden sem?“, ki pa precej zaostaja za drugimi njegovimi skladbami, L. Pahorja „Poslancem“ in pokojnega Avg. Lebana „Podoknico“. „*Glasbena Zora*“ je vspodbudila nekaj novih močij, da so stopile pred glasbeni svet v javnost. J. Bartlov ljubki zbor „Moja Domovina“, J. Vaudov „V slovo“ in Ferd. Juvančičev „Pastir“ se gibljejo še popolnoma v tiru in slogu Ipavčevih in Nedvčdovih zborov ž njih narodnimi, okroglimi solo-partijami. — Na drugem mestu nam je omeniti mešane zборе. Gerbičevo „Žitno polje“ s svojimi značilnimi izpremeni in njegova „Kaj iščeš, tu lovec!“, Jos. Pavčičevi „Njega ni!“, „Ženjica“ in „Sam“; J. Hladnikov spev „Bleškemu jezeru“, Al. Sachsa „Vijoličin vonj“ so v marsičem pozornosti vredne skladbe. — Tudi za soliste je poskrbljeno. Dr. Ben-

jamin Ipavec je priobčil svojo „Podoknico“ iz opere „Teharski plemiči“ in nežni spev „Je pa davi slanica pala“, res ljubko vinjeto, ki naslika čustvo s par potezami ko kak secesijoniški slikar boljše vrste, Jos. Procházka pa v solo-spevu „Tak si lepa“ ravno nasprotno izrablja vse možne ritmične, harmonične in melodične izpremene. Gerbičev spev „Kakor dih“ zaključuje polletnik — Slednjič obsega „*Glasbena Zora*“ tudi dve klavirski točki Gerbič je zložil „Sundečić-koračnico“, ki pa nima prave rezkosti, katera je potrebna za to vrsto skladb; bolj nam je ugajala „Salonska Mazurka“. — Gerbičeva „*Glasbena Zora*“ obeta torej res ne le z besedo, ampak tudi z delom, da nam ohrani živo zanimanje za glasbo. Gerbič je še iz stare glasbene šole. Tudi „*Gl. Zora*“ nima onega modernega značaja, ki se je že sporadično tudi pri nas pokazoval tu in tam v glasbi, ne da bi mogel prodreti. „*Gl. Zora*“ nam peva tako, kakor smo vajeni še od Nedvčda sem. Stare glasbene oblike, v katere so viliti narodni motivi, z opevanjem ljubezni, v onem duhu, ki sta ga gojila v pesništvu Jenko in Stritar, ostale so v „*Glasbeni Zori*“ skoro neizpremenjene. Mi nismo prijatelji novotarjenja, a želeli bi vendar, da kaka sapica iz velikih viharjev nove dobe dihne tudi v naše glasbenike in jih napoji z novimi idejami. „*Glasbeni Zori*“ želimo, da ji naročniki in sotrudniki pomorejo iz sedanjih skromnih razmer do čvrstjerega razvoja. Naročnina (za pol leta 3 K) in skladbe se pošiljajo uredniku in izdajatelju g. Fr. Gerbiču v Ljubljano, Turjaški trg št. 1.

E. L.

Časopis.

Dne 1. pros. t. l. se je začela v Avstriji kron-ska veljava.

Dne 1. pros. se je na podlagi zakona Zagreb povečal. Pridruženi so mu ti kraji: Laščina in Maksimir (130 hiš in 839 prebivavcev), in občina Žitnjak z 59 hišami in 374 prebivavci.

Dne 1. pros. so se poročale iz mnogih krajev tirolskih povodnji zaradi južnega vremena.

Dne 1. pros. je v angleško-burski vojski angleški polkovnik Pilche premagal malo četo Burov pri Sunnysike blizu Bellmonta.

Dne 2. pros. je v angleško-burski vojski angleški general French neuspešno napadel Colesberg in izgubil 150 mož in osem častnikov. Tudi an-

gleški general Gatacre se je pri Molteni nesrečno boril.

Dne 2. pros. popoldne je umrl v Gorici kanonik Štefan Bensa, star 71 let, nadškofijski kancelar in priljubljen duhovnik.

Dne 3. pros. je umrl ruski pisatelj Dimitrij Grigorovič v Petrogradu v 76. letu. (Spisi: „Anton nesrečnež“, „Mati in hči“, „Štirje letni časi“, „Mačka in miš“, „Šola dobrotljivosti“.)

Dne 3. pros. je začela poslovati posredovalnica za delo v Ljubljani.

Dne 7. pros. so Buri krepko napadli generala Whitea pri Ladysmithu.

pred očmi in zato so te tri skladbe med najboljšimi glasbotvori te vrste, kar jih imamo doslej v slovenskem solo-petju. Žal, da jih kazé nekateri nepravilni naglasí, ki se pa dajo lahko popraviti.

Spremljevanje klavirja ni le mehanično podpiranje, ampak je integralen del skladbe s svojimi melodijami in tvori lepo izrazito ozadje k glasbeni besedi.
E. L.

Časopis.

Od zadnjih naših podatkov z bojišča so se Angleži trudili prestopiti reko Tugelo, da bi osvobodili mesto Ladysmith in generala Whitea.

Dné 12. prosinca je umrl na Dunaju grof Dragotin Draškovič, velik hrvaški domoljub, star šele 26 let.

Dné 13. prosinca je prišel v Prago novi nadškof Leon baron Skrbenský; Pražani so ga slovesno sprejeli. V nagovoru ga je župan Podlipný spominal njegovih važnih pravic v češkem kraljestvu.

Dné 14. prosinca je bil v Trstu občni zbor društva „Naše straže“, ki ima namen narodno in gospodarsko pospeševati slovenski živelj. Društvo je šteló 31. julija 1899. 155 ustanovnikov, rednih udov 985; dohodkov je imelo v minulem l. 7654 K 40 h, stroškov 3603 K 82 h. Podpredsednik dr. Val. Krisper.

Dné 14. prosinca je bil prvi občni zbor „Zveze tržaške slovenske mladine“, ki ima namen, da bo vzgajala in ohranjala slovensko mladino v Trstu v narodnem duhu. Oglasilo se je že 50 udov. Redni udje plačujejo 1 K na mesec. Predsednik je izvoljen dr. Jos. Abram.

Dné 15. prosinca in prejšnje štiri dneve je v Trstu burja silovito razsajala. Morje je bilo tako nemirno, da ladije niso mogle v luko in so bile zadržane zunaj v zalivu.

Dné 16. prosinca je poročal transvaalski poslanik Leyds, da je pri zadnjih bojih pri Ladysmithu hotel White prodreti oblegujoče burske čete, a to se mu ni posrečilo.

Dné 19. prosinca je cesar vsprejel demisijo Wittekovega ministerstva in odobril od Körberja sestavljeno novo ministerstvo, ki se je 20. prosinca uradno razglasilo. Dr. vitez pl. Körber je prevzel predsedstvo in notranje, grof Welsersheimb domobranstvo, dr. vitez pl. Hartel nauk in bogočastje, pravosodstvo baron Spens-Boden, finance Böhmba-Weber, trgovino baron pl. Call, železnice pl. Wittek, minister za Češko je dr. Režek, in za Galicijo dr. Pientak.

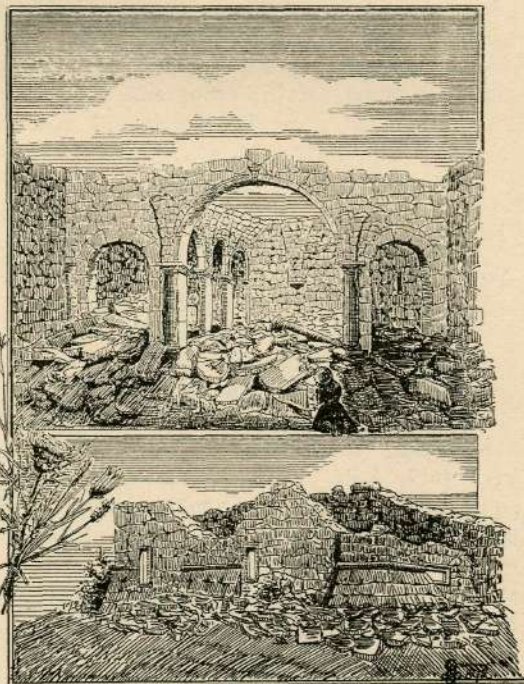
Ok. 20. prosinca je štrajkalo na Češkem že blizu 65.000 premogokopov, pozneje nad 80.000. Na Dunaju in v Pragi nedostaje premoga.

Dné 22. prosinca se je deloma preosnovalo rumunsko ministerstvo Cantacuzenovo; notranje posle je prevzel dosedanji finančni minister general Mano, finance dosedanji naučni minister Jonescu, nauk dosedanji minister za javna dela Istraki, javna dela Gradisteanu.

Od 14 do 18. prosinca sta angleška generala Buller in Warren z večino vojske prekoračila reko Tugelo. Angleži so 21. pros. izgubili: 5 častnikov ubitih, 13 ranjenih, 18 mož ubitih, 142 ranjenih, 31 se jih pogreša. Burska armada šteje 87.000 mož.

Dne 23. prosinca je prvič zboroval v Ljubljani ustanovljeni „Russkij kružok“ za učenje ruskega jezika.

Dné 23. prosinca ponoči je hotel angleški general Warren zasesti Spionkop. Buri so ga odbili, vzeli mu 17 topov, pobili in ujeli čez 2000 mož. General Woodpate je bil smrtno ranjen in je že umrl.

Razvaline cerkve sv. Trojice pri Trnju.

V založbi knjigarja J. Otta izhaja „Lacina kni-hovna národní“, „Ruska knihovna“ i. dr. V prvi se priobčujejo spisi Al. Jiráská, Gust. Pflieger-Morav-skega, Karoline Světlé i. dr.; v drugi pa spisi Ale-ksandra Puškina, Ivana Turgenjeva ter najnovejši roman „Vzkříšení“ Leva Tolstega. V „Svetovni kni-hovni“ istega založnika (sn. 116—119) je priobčena Arbesova „Ethiopska lilie“. Dalje se tiska tu „Stručný slovník Paedagogický“ in „Souborné vydání bás-nických spisů Jaroslava Vrchlického“, katerih je izšlo že 174 snop.

V založbi Bursfka a Kohouta v Pragi izhajajo Franč. Palackega *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě*. Jubilejní vydání pro český lid, za tisek priredil dr. B. Rieger; potem *Dějiny nové doby*, spisal dr. Jan Křišťufek, gimn. učitelj v Budějovicah. Najzanimivejše izmed vsega pa je delo E. St. Vraza z naslovom *Cesty světem*, v katerih imenovani pisatelj slika svoje potovanje po Ameriki. Doslej je tega dela izšlo že 18 snopičev po 60 h.

Najzanimivejša novica za naše mlade slaviste je brz-kone ta, da je jel znameniti *Slovanský Přehled* po trimesečnih presledkih (od katerih se dva odra-čunita za počitnice) zopet izhajati. Radi prepričlega števila naročnikov je založništvo zelo omahovalo in nekako izročilo usodo tega mesečnika občinstvu samemu v roke; naposled, obodreno po shodu slo-vanskih novinarjev v Krakovu, se je vendar odlo-čilo, da hoče vstrajati še nadalje na tej poti, in tako imamo že pet snopičev drugega letnika pred seboj. (Poslednji ima v prevodu štiri Prešernove pesmi, pet gazel in jedno pesem Jenkovo.) Obseg tega časo-pisa je tako zanimiv, da sem zares v zadregi zastran tega, na kaj naj bi posebič opozarjal čitatelja. V prvem zvezku n. pr. nas Slovence zanimajo članki: „V údolí (dolini) Resie“ od Ad. Černega, „Čedadský jezd na památku Pavla Diakona“ ter „Národnostní poměry v Přímorí“. Naročnina (6 K 40 h na leto) se pošilja knjigarni Fr. Šimáček v Pragi. i+ a

Časopis.

Od dne 23. do 24. prosinca so imeli Angleži še hujšo izgubo, kakor smo zadnjič poročali. General Warren, ki vodi levo krilo Bullerjeve armade, in je že mislil, da je premagal bursko vojsko (v istini je samo v beg zavrnil kakih 150 trudnih Burov), je bil grozno potolčen: izgubil je vso artilerijo; mrtvih je 32 častnikov in 226 mož; ranjenih 60 častnikov in 1020 mož; ujetih 6 častnikov in 302 moža. Moral je sramotno nazaj čez Tugelo.

Dne 24. prosinca je predlagal dr. Žerjavič v hrvaškem deželnem zboru, naj se po državnih zakladnicah, zlasti na Dunaju, išče hrvaška kraljeva krona. Predlog je večina odklonila.

Dne 25. pros. je bila v Gorici enketa vinorejcev, ki so stavili zahtevo, da se mora carina na laško vino, ki toliko škoduje domači vinoreji, jako povišati.

Dne 25. prosinca je praznovalo „Katoliško po-litično društvo“ v Ljubljani svojo desetletnico. Pred-sednik mu je dr. Ivan Šusteršič.

Dne 27. prosinca so Buri Angleže natepli v dveh manjših bitkah, v Thamabazamj in pri Colesbergu.

Dne 29. prosinca je bila na Goriškem volitev za državni zbor na mesto odstopivšega grofa Alfreda Coroninija. Trebalo je ožje volitve med Coroninijem in dr. Staničem; izvoljen je bil grof Alfred Coronini, ker je dobil 158 glasov.

Ministerski predsednik Körber je dal lepo na-vedilo političnim uradnikom, kako naj prijazno rav-

najo z občinstvom in si pridobivajo pri njem za-upanje.

Dne 4. svečana je praznoval škof Strossmayer 86. rojstveni dan življenja. Trdé, da je gledé na dolgost škofovanja najstarejši škof na svetu.

Dne 5. svečana zjutraj je prekoračil general Buller Tugelo. Buri so mu pobili veliko mož.

Dne 5. svečana so se začele na Dunaju „spravne konference“ za Češko in Moravsko med Čehi in Nemci v prostorih min. predsedstva.

Dne 5. svečana je bil izvoljen v Pragi Staročeh dr. Srb za župana s 43 glasovi.

Na južno-afriškem bojišču se oba nasprotnika živahno gibljeta in pripravljata na spopad. Angleži imajo tu toliko moči: Na vzhodu: general Buller 27.600 mož in 71 topov; v Ladysmithu 9000 mož, 46 topov; v Natalu 11.000 mož, 38 topov; ob južno oranjski meji 17.100 mož, 42 topov (Gatacre 7600 mož, 22 topov; French 7100 mož, 20 topov in še 2400 mož). Na zahodu: general Methuen 16.600 mož, 60 topov; v Kimberleyu 2600 mož, 76 topov; Mafeking 1000 mož, 16 topov; v Rhodesiji 2000 mož, 6 topov; drugod 8500 mož, 48 topov; v kapski kol. 12.800 mož, 36 topov; skupaj 108.200 mož, 439 topov. Na poti je 17.150 mož, 172 topov. — B u r i imajo 80.000 mož in pa prostovoljce.

Kuga še vedno mori v Indiji; 7. svečana je v Bombayu umrlo za kugo 408 oseb.

Turki na Balkanu pred in po bitki na Kosovem polju, ker se to tiče neposredno Hrvaške. Moglo bi se skoro reči, da je drugi zvezek še bolji od prvega, posebno kar se tiče pripovedanja. Nekateri odseki, kakor: padeč Šubičev in Nelepičev, smrt Karola Dračkega, zveza in upor hrvaških velikašev proti Sigismundu, njih poraz in strašne kazni, ki so zadele hrvaške upornike, neumorno delovanje bosanskega kralja Tvrtka I., da zjedini balkanske Slovane, krvavi sabor v Križevcih, se berejo kakor drame iz hrvaške zgodovine, tako živo in plastično je nam predočil pisatelj te dogodke. A nič manje se ne odlikuje s svojimi karakteristikami najznamenitjših ličnostij iz te dobe. Moramo priznati, da tako natančne karakteristike kralja Sigismunda nismo še nikjer čitali, a sedaj ga poznamo iz tedanjih virov ko neukrotljivega preganjavca hrvaške svobode. Ko smo brali, kaj je hrvaški narod pretrpel pod tem vladarjem in koliko se je takrat prelilo hrvaške krvi, nehoté smo se vprašali, je-li mogoče, da se je ta narod, oslavljen tako hudo za te vlade, mogel

kasneje vzdržati v tristoletni borbi s Turki. Zares nepresahljiva žilavost tiči v tem narodu! Pa še na nekaj smo zadeli v tem pripovedanju: na veliko neslogo hrvaških velikašev in dalmatinskih mest, ki je bila pa tudi kriva, da so mogli njihovi protivniki slavodobitno nad njimi zagospodovati. Koliko krasnih naukov se nahaja v tej zgodovini za sedanje naše odnošaje na slovanskem jugu!

Založna knjigarna Hartmanna (Kugli i Deutsch) se je mnogo trudila, da je prišla na svetlo tudi ta druga knjiga tako lepo urejena kakor prva. Ima v vsem 94 ilustracij, med njimi 17 izvornih fotografiranih listin, ki se nahajajo deloma v zagrebškem, deloma pa v budimpeštanskem arhivu, jeden pečatnik Baboničev (Blagajev) iz l. 1321. se čuva v v ljubljanskem muzeju.

Kdor more utrpeti 7 K, naj si nabavi to krasno delo, iz katerega se bo poučil natančno ne samo o hrvaški zgodovini, nego tudi sploh o zgodovini Balkana koncem srednjega veka. *Iv. Steklasa.*

Časopis.

Rusi so sklenili z Perzijo pogodbo, v kateri so ji zagotovili veliko posojilo, dobili pa pravico delati po Perziji železnice in prepeljavati svojo vojno čez perzijski svet.

7. svečana se je moral angleški poveljnik Buller vrniti čez Tugelo, katero je bil prekoračil pri Waalkranzu. Buri so mu naredili s streljanjem veliko škodo. Ker so Angleži to pot delali z vso silo, vidi se, da je bila grozna bitka, v tej vojski doslej najhujša, v kateri so Buri sijajno zmagali. Na angleški strani je veliko mrtvih. — Tudi zapadna armada pri Modder-Riveru ni bila srečna; generala Macdonald in Babington sta se morala od prodiranja vrniti.

9. svečana je došel glavni angleški poveljnik general Roberts k zapadni armadi, ki ima namen rešiti oblegano mesto Kimberley. Ker so Angleži izprevideli, da jim ne kaže čez Tugelo proti Ladysmithu in naprej v Transvaal, hočejo zgrabiti oranjsko zavezno državo in prodirati proti njenemu glavnemu mestu Bloemfonteinu.

11. svečana so Buri vzeli tabor generala Klementa pri Rensburgu in mu ubili veliko mož. Klement se je moral umakniti v Arundel.

Ob istem času so začeli Buri popuščati svoje postojanke pri Kimberleyu, ker se je bojni načrt

premenil, pa bi tudi s sestradanim mestom ne bili nič na boljem

Dne 13. svečana je umrl v Ljubljani zaslužni gospod dr. Anton Jarc, zlatomašnik, prošt, bivši profesor, šolski nadzornik, večletni predsednik Vincencijske družbe in raznih drugih družb. Rojen dne 15. vel. srpana l. 1813

Namestnik na Moravskem je postal grof Karol Žierotin.

Nemški državni zbor je sprejel t. zv. zakon-Heinze, ki prepoveduje z ječo do šest mesecev ali z globo do 600 mark prodajati nenravne spise ali slike ljudem pod 18. letom ali razstavljeni pohujšljive podobe.

15. svečana so došli Angleži v Kimberley. Buri so nadlegovali Angleže in jim delali škodo.

Boji so sedaj na treh bojiščih: ob reki Tugeli na vshodu, na jugu oranjske države, in na zapadu pri Kimberleyu. Angleži izkušajo s temi razdeljenimi močmi oslabiti Bure. Burski general Cronje se umika od Kimberleya čim dalje bolj. Večjih bojev ni, tem več pa malih prask. Angleži pa se pripravljajo prav tukaj, da udarijo na glavno bursko moč pod generalom Cronjejem.

19. svečana. Angleži so prišli čez Tugelo, ker so Buri popustili svoje postojanke. Pri Colenso (blizu Ladysmitha) so se vneli hudí boji.

Časopis.

19. svečana. Angleži so pri Colenso zasedli holm Langwane; general Hart je po boju prišel v Colenso.

Ob istem času so Angleži z veliko močjo zasledovali burskega generala Cronje, ki se jim je umikal ob reki Modder. Angleži so sklenili ga zajeti.

Buri so sklenili, da opusté obleganje Ladysmitha, ker morajo braniti Oranje-državo, kamor hočejo prodirati Angleži.

22. svečana je bila prva seja zbornice poslancev v novem zasedanju in pod Körberjevo vlado. Ministerski predsednik je izjavil, da vlada ni strankarska, temveč da hoče med narodi mir, podpirati pa delovanje za gmotni in kulturni razvoj.

23. svečana. Vlada je predložila državnemu zboru načrt zakona za tri nove železnice, izmed katerih je prva turska (Tauernbahn), drugi dve pojmeta čez slovensko zemljo in sicer iz Celovca na Bohinj, sv. Lucijo, Gorico, Štanjel, Opčino, Trst.

27. svečana. Burski general Cronje, ki se je več dni junaško boril ob reki Modderi z mnogokrat močnejšimi Angleži, se je udal s 3000 možmi pri Paardebergu, drugače bi bili Angleži Bure postrelili.

28. svečana. Buri so popustili Ladysmith, kamor je došel angleški general Dundonald. (Ladysmith so oblegali 118 dni.) Ob tej priliki so v Londonu zvonili, prodajalne zaprli, mesto razsvetlili.

Razne stvari.

Naše slike.

Slika na str. 169 kaže veselega, živahnega dečka v jako individualnih in značilnih potezah. Podobe ni treba razlagati, pa tudi ne hvaliti, ker se hvali sama. Tem bolj se veselimo tega dela, ker je umetnik pri našem listu šele novinec, ki pa obeta, ako bo vstrajen, lepih sadov. Frančišek Horvat se je rodil 30. listopada l. 1870. in obiskoval doma pri sv. Antonu v Slov. Goricah ljudsko šolo. Na prigovarjanje svojega učitelja, kateri je zapazil v njem veselje in dar za slikarstvo, je vstopil v 16. letu v nauk pri Antonu Gorniku, slikarju pri Sv. Trojici. Po triletnem prvem učenju ga je sprejel v daljnji nauk Martin Pivec, salonski slikar pri Sv. Lenartu, kjer je ostal do vojaščine, h kateri je šel l. 1891. Pri vojakih je imel mnogo prilike za slikanje, ker so njegovi predniki dobro porabili njegovo znanje. Po vojaških letih je delal pri R. Achleitnerju, salonskem in cerkvenem slikarju v Gradcu, prilično obiskoval večerni kurs na ondotnji obrtni šoli in vodil slikanje cerkve v Hausmannstettenu. L. 1895. je začel delati samostojno v Gornji Radgoni, poslikal več kapelic in cerkvenih delov, napravil nekaj slik na platno, a l. 1898. zopet šel učiti se na graško deželno akademijo pol leta. Odtlej je stalno v Gornji Radgoni in ima največ naročil od ogrskih Slovencev. Želimo mu, da bi se vedno trudil za napredek, in ne dvomimo, da bo tudi naš list pokazal še lepih uspehov njegovega čopiča. — „Krüger pri svojih vojakih.“ Ta slika predstavlja jako dobro nam po portretu že znanega predsednika transvaalske republike, Pavla Krügerja pri armadi.

Njegovo priljudno vedenje, preprosti nastop, odkriti značaj, skrb za vojaštvo, mirno odločnost kaže dobro naša slika. Mož si je zaslužil častno mesto med velikimi možmi, zato mu bodi tudi pri nas blag spomin, četudi ga utegnejo zadeti še nesreče. — Sliki na str. 184 in 185 nas spominjata našega zgodovinarja Valvasorja in njegovega rodú. Valvasor, ki je spisal „Die Ehre des Herzogthums Krain“ (rojten 1641, umrl 1693) si je kupil l. 1672. lepi grad Wagensperg blizu Litije. Naša slika nam kaže lepo dvorano iz tega gradú, kjer je bival in deloval naš zgodovinar. Jako fino in okusno je narisala to dvorano iz posebne prijaznosti naša umetnica Ivana Kobilica, ki se je s svojimi deli proslavila tudi že izven domovine, zlasti v Sarajevu in v Djakovu. Ponosni smo, da moremo podati čitateljem ta znameniti proizvod ko nekaj vzgled za risanje interieurjev. Naslednja slika pa kaže nagrobni kamen ali spominik Ivana Krstnika Valvasorja, ki je bil stari stric (očetu stric) našega zgodovinarja in imel posestva na Štajerskem (Laškem, Konjicah i. dr.) in umrl l. 1581. Pokopan je bil v Laškem, v bolniški cerkvi, kjer so mu dediči postavili spominik s tem-le napisom: Hie liegt begraben der edl und ernuest Herr Johann Baptista Vavator zum Thurn am Hart und Phantinhaber der Herrschaft Tiffer der gestorben ist am 2. Tag Novembris des 1581 Jar und sein Hausfrau Emerentiana die eingeborne Kislin so gestorben ist am 19 Tag Jenuari des 22 Jar dern peder Sell Got genedig und barmherzig sein welle Amen. Vse drugo razven malih napisov si je lahko pojasniti iz slike same.

uči, da ni Boga in božje postave? Zakaj pa isti pisatelj in goreči boritelj za svobodo neče omeniti one javne sile, ki ljuto napada katoliško cerkev, grdi duhovnike, strahuje vsakogar, kdor hoče misliti res po svoje in svobodno?

Vsak opazovavec tujih in domačih razmer se lahko hitro prepriča, da je tako imenovani moderni duh silno ozkosrčen, nikakor svobodomiseln. On vidi le samega sebe in vse hoče imeti le zase. Neče spraviti, ne mirú. Udaj se ali pogini! Ta duh morí Francosko, da ne more do tiste moči, katero bi lahko dosegla po svoji naravi, ta duh tlači tudi našo domovino.

Dovolj, naprej nečemo! Tudi tega bi se ne bili dotaknili, ko bi ne bili zasledovali nakane našega „Zvona“, ki hoče moderno svobodomiselnost proslaviti s tem, da kleveta katoliško cerkev. Žalostna majka narodu, ako se oklene takih vzorov, kakršnen je Giordano Bruno, in takih vodnikov, kakor je „Zvonov“ pisatelj „Sempronio Avanti“!

Ali ni ta svobodomiselni pisatelj nikdar premišljal, kako je krščanstvo oznanilo svetu svobodo, in kako deluje od svojega začetka do danes, da bi privedlo človeštvo do prave svobode? Prava družabna svobodnost

more pridobiti za „svobodomiselnost“; taki spisi le podpihujejo sovraštvu do katoliške cerkve pri onih, ki imajo kaj navideznega povoda sovražiti jo. Zares „sempre avanti“, vedno naprej gre naš narodni razkol, vedno naprej gre Slovenstvo v — narodno in tudi drugačno pogubo.

je tista, v kateri vsak človek zapoveduje sam sebi tako, kakor zahteva splošni red, splošna blaginja človeštva. Prava svobodnost omejuje sama sebe in ne potrebuje trdih zakonov, da bi jo omejevali. Prava svobodnost more biti le pri tistih ljudeh, ki zaradi Boga odkrito ljubijo in cenijo svojega bližnjika, ki ga stavijo sebi popolnem jednakega, ki se radi zatajujejo, ki premagujejo sebičnost, da bližnjiku ne škodijo. Take svobode pa nas ne uči frivolni Bruno, taka svoboda je v čisti krščanski humaniteti.

Res je, da se niso takoj udali tej idealni svobodi narodi, ki so sprejeli krščanstvo. Hipoma se ni dala premagati poganska država. Da smo pred Bogom vsi jednaki, to so verovali, a v dejanju niso mogli takoj vsega izvesti. A izvajali so polagoma, in razvoj krščanske svobodnosti se godi še vedno. V ideji krščanstva imamo vzorno svobodoljubje. Celotam kaj, kjer je v cerkvi prednost, namreč v duhovski službi, velja, da mora biti vsem služabnik tisti, ki hoče biti prvi.

Ne vemo, ali bo pošteval naše pojasnjevanje oni krog, katerega vodi Brunov občudovavec. Ne vemo, ali se bo dal prepričati, da je njegova svobodomiselnost puhla fraza, ki slepi le malomiselné ljudi. To pa vemo, da bo krščanstvo v neprestanih bojih čim dalje bolj dosegalo ono svobodo, katero ima samo jedno mejo -- večni božji zakon.

Časopis.

25. svečana je imela „Gospodarska zadruga“ v Sinčivesi pri Velikovcu na Koroškem svoj prvi letni občni zbor. Zadruga ima lepo prostorno skladišče. V tem posloplju se je vršil zbor. Nemški list „Süden“ imenuje to zadrugo: „Dieses wirtschaftliche Bollwerk der slovenischen Landbevölkerung Kärntens“.

27. svečana. Ob istem času, kakor se je udal burski general Cronje, so se Buri bili tudi z Buljerjem in mu ubili več častnikov in vojakov.

1. sušca. Buri so se umikali od Ladysmitha proti severu in odbijali napadujoče angleške čete.

2. sušca prijavljeni telegram iz Chicage pravi, da je bil v južni Meksiki močen potres ob morju, ki je razburil morje in napravil veliko škodo. Tudi več ljudij je pokončanih ob bregu tihega morja.

Dne 2. sušca je praznoval papež Leon XIII. 90 letnico svojega rojstva, dne 3. sušca 22. obletnico svojega kronanja. Veljaki in listi so mu ob tej priliki izrekli svoje spoštovanje.

5. sušca so postavili Buri v vojnem svetu v Glencoe za glavnega poveljnika v Natalu (namestu generala Cronje) generala Botha. Prideljeni so mu: Luka Mayer, Schalk-Burger, Joubertov sin David, Gerasmus in Forrie. (Vrhovno poveljništvo ima general Joubert.)

5. sušca. Angleški general Brabant je pri Dortrechtu premagal oddelek Burov. Buri imajo opraviti z mnogo močnejšim sovražnikom, ki prodira na več straneh.

5. sušca sta ponudila predsednika Krüger in Steijn angleški vladi mir pod pogojem neodvisnosti. Vlada je zahtevala, da se obe republiki popolno podvržeta. Ob enem je prosil Krüger pri konzulih posredovanja raznih vlad.

6. sušca se je iz južne Afrike poročalo, da so se Afrikanerji v okrajih Prieska in Kinhardt uprli Angležem in se združili z Oranje-državo. — Roberts prodira počasi proti Bloemfonteinu.

6. sušca je bil na Dunaju shod avstrijskih poštarjev za izboljšanje poštarških razmer zlasti po deželi. Udeležnikov je bilo 1450.

7. sušca so priredila slovanska društva na Dunaju, na čelu „Slovenija“ (pod protektoratom Jana grota Harracha), češki „Akademický spolek“, bolgarski „Balkan“, rus. „Bukovina“, srbska „Zora“, hrvaški „Zvonimir“ sijajno akademijo v spomin stoletnice rojstva Franceta Prešerna.

7. sušca se je poročalo, da so bili Buri premagani pri Osfonteinu. A tudi Buri zmagujejo v manjših bitkah. Angleži se jako trudijo razdvojiti Oranžce in Transvaalce.

8. sušca se je osnovala v Gorici „Narodna napredna stranka“.

10. sušca je priredil „Triglav“ v Gradcu komerski v proslavo 60 letnice prof. dr. Greg. Kreka.

10. sušca je bila bitka pri Abrahamskraalu, kjer je burski poveljnik Delarey z malo četo zadrževal 40.000 Angležev.

13. sušca je došel angleški general konjenice French v Bloemfontein, glavno oranjsko mesto.

13. sušca je odpotovalo bursko poslanstvo treh mož (Fischer, Wolmarans, Wesel) v Evropo. Buri so odločno sklenili ne udati se. Obe državi sta trdno zvezani.

17. sušca se je poročalo, da je angleški general Pretymann postal guverner v Bloemfonteinu in zapovedal prebivalstvu deset milj okoli mesta oddati orožje. Ljudje so neki začeli oddajati staro, nerabno orožje.

19. sušca. Moravski premogarji so izgnali od vodstva socijalne demokrate in par voditeljev pretepli. Mnogo štrajkujočih delavcev na Češkem in Moravskem je že šlo na delo.

Ok. 22. sušca so premagali Buri generala Gatacrea pri Betuliji. Angleži hočejo ujeti burskega generala Oliviera.

Razne stvari.

Naše slike.

Ozrmo se najprej na sliko Henrika Siemiradkega: „Kristus pri Mariji in Marti“. Predočuje nam dogodek iz sv. pisma (Luk. 10, 38–42): Jezus je v hiši Martini, kjer mu ta želi postreči, a njena sestra Marija posluša njegov nauk. Razni umetniki so že obdelovali ta predmet; naš list je podal že dve sliki iste vsebine (l. 1894., str. 497. in l. 1897., str. 488.), in ni malo zanimivo primerjati te slike med seboj. Verske predmete prav obdelovati ni lahka stvar: ta umetnik pozabi, da ima opraviti s predmeti, v katerih se je kazala nadnaravna moč vere in milosti božje, z osebami, ki so sedaj izveličane in poveličane; a oni pozabi, da so tudi svetniki resnični ljudje, ki morajo stati na realnih tleh. Kdor zna obe misli uresničiti, tisti ustvarja dobre verske slike in kipe. Naš umetnik je naslikal l. 1886. to sliko v Rimu; umotvor je bolj na podlagi realizma kakor verskega naziranja, vendar je vseskozi dostojen in veličasten. Umetnik je hotel pokazati, kakšen bi bil oni istiniti prizor, ki ga beremo v evangeliju. Prizor je pred Martino hišo. Kristus sedi na kameniti vrtni ograji, pred njim posluša njegove besede Marija, zadaj pa gre pod trtno streho pridna Marta, nosé

vrč v roki, in ne prav zadovoljna, da ji sestra ne pomaga pri delu. Nasprotje med obema sestrama je vrlo izraženo. A tudi prizorišče v senci, kamor prodirajo solnčni žarki, je dobro zadeto. Opozarjamo, da se rastlinstvo in tudi oblačila naslanjajo na istino. Podoba kraja, Betanije, kjer se je to godilo, smo objavili l. 1896. na str. 670. Dandanes je ta kraj precej zapuščen, a nekdanj je bilo drugače. — Slika na str. 208. nam predočuje Oljsko goro pri Jeruzalemu, kakor se vidi dandanes. Nad cesto je bil oni vrt, ki se je po oljčni (šemen) stiskalnici (get) imenoval Getšemane; malo višje gori na desni stoji velika ruska cerkev sv. Magdalene (iz l. 1888.). Više je „cerkev očenaša“, na levo (v sredi slike) vrt Grkov, tam mimo je pot na vrh gore do svetišča Gospodovega vnebohoda, in stolp prav v ozadju je velikanski ruski stolp z 214 stopnicami. Tu je svet, znamenit kraj, kakor je malo takih. — A tudi slika na str. 217. nam kaže svetovno znamenitost. V podnožju piramid se vidi velikanska podoba s človeško glavo in levjima nogama. To je Sfinga, bajeslovno bitje iz egiptovske davnine, pol človek, pol lev, simbol solnčne in kraljeve moči. Večina teh podob po Egiptu ima moško glavo, naša pa ima žensko.

Časopis.

22. sušca se je v Miramaru poročila cesarična Štefanija z grofom Elemerjem Lonyay pl. Nagy Lonya.

24. sušca je pripeljal prvi angleški parobrod ogerske konje v Kapstadt. Med vožnjo je poginilo le 12 konj.

24. sušca se je ustrelil v Mariboru gimnazijec III. razreda Franč. Bernardi, ud nemškega tajnega dijaškega društva „Walhalla“. Realci so imeli jednako društvo „Teutonia“. V njih sobi sta viseli podobi Bismarcka in nemškega cesarja. Nemški učiteljiščniki so imeli tajno društvo „Alemannio“.

25. sušca so v Berlinu protestirali proti „lex Heinze“. Zbralo se je na berlinskem rotovžu 600 oseb. Bili so na shodu tudi Mommsen, Menzel in Sudermann in ustanovili Goethe-Schillerjevo zvezo.

25. sušca so odkrili v Dijonu na Francoskem spominik Garibaldiju. Veliko meščanov je poslalo ministru ugovor.

26. sušca se je sešel deželni zbor kranjski; poleg drugega je telegrafično častital sv. očetu.

27. sušca so se angleške čete pod vodstvom generala Pilcherja umaknile; general Olivier je s svojimi četami zasedel Ladybrand in vse pozicije v okolici Plattberga in Modderporta.

27. sušca ob pol polnoči je umrl general Joubert za želodčno boleznijo v Pretoriji. Vse mestno prebivalstvo je žalovalo. Pogreb je bil 29. sušca. Po-

kopan je v svoji farmi v wakkerstromskem okraju. Angleška kraljica je izrekla vdovi sožalje.

29. sušca so pri Brandfortu, severno od Bloemfonteina v bitki Angleži izgubili blizu 200 mož. Burskim vrhovnim poveljnikom je mesto Jouberta imenovan general Louis Botha, ki se je odlikoval v raznih bitkah.

30. sušca se je moral angleški oddelek, kateremu sta poveljevala polkovnika Broadwood in Pilcher, in ki je bil v taboru v Thaba-Nehu, umakniti, ker se je približal velik oddelek burske armade. Angleži so se utaborili pri Bloemfonteinu. Naslednji dan zjutraj so jih napadli Buri z granatami. Broadwood je šel s trainom naprej, ostali del se je pomikal za njim. Pri tem so zašli Angleži v globoko strugo pri Spruitu, kjer so bili skriti Buri, ki so zajeli cel oddelek 350 mož z 11 topovi vred.

31. sušca. Do zadnjega sušca je pet angleških parobrodov odpeljalo z Reke 2391 ogerskih konj.

31. sušca. Angleške izgube do konca meseca so naslednje: 3825 ubitih, 10.418 ranjenih, 3530 ujetih, 2832 neozdravljivo bolnih, skupno 20.605 mož.

Buri imajo doslej te-le izgube: 677 ubitih, 2129 ranjenih; po nezgodah je umrlo 24, ranjenih 176. Skupna izguba je neki 4330 mož. Ujeti niso šteti. Buri so jako oprezno ravnali, da niso žrtvovali svojih ljudi. Iz Kimberleya osvobojeni Cecil Rhodes, „demantski kralj“, glavni vzrok vojske, misli, da so imeli Buri polovico manj vojaštva, nego se je pisalo.

Razne stvari.

O Franč. Štruklju - Jaroslavu. Naslednje vrstice dopolnjujejo podatke o književnem delovanju Frančiška Štruklja-Jaroslava, ki jih je objavil ta list v številki 22. m. l. Večkrat sem imel priliko govoriti na Šmarni gori z rajnim Jaroslavom. Najrajša sva se razgovarjala o književnih stvareh. Vedel je veliko. Tudi pisal je veliko. Njegovi prevodi so jako gladki in lepi; meni vsaj se zdé lepši kakor nekateri Gorenjčevi. Kdor hoče vedeti, kako se mora sloveniti, naj primerja Jirsikov izvirnik, ki bo o njem kmalu govorjenje, in Jaroslavov prevod. Prebiral je hrvaške, srbske, češke, poljske in ruske knjige. Vprašal sem ga, kateri slovanski jezik mu najbolj ugaja. Rekel je: srbščina.

Zaupal mi je tudi križe in težave, ki jih je imel pri svojem književnem delovanju. In kar mi je on

zaupal kakor prijatelju, to hočem na dan spraviti s temi vrsticami:

Rajni Jaroslav je poslovenil iz češčine pridige, ki jih je govoril in dal na svitlo Jirsík, škof budjovjiški: „Kázání na všecy neděle a svátky celého roku a řeči postní.“

Poslal je prevod rajnemu Andreju Einspielerju v Celovec. Samo leta 1872. je prinesel „Slovenski Prijatelj“ štiriinšedeset Jirsíkovih pridig, ki jih je poslovenil Jaroslav, in to na sledečih straneh: 1., 6., 12., 18., 24., 28., 34., 38., 49., 55., 60., 66., 79., 101., 108., 115., 120., 128., 135., 137., 148., 155., 162., 168., 174., 180., 186., 193., 198., 203., 209., 214., 219., 225., 231., 236., 243., 248., 253., 258., 264., 269., 274., 280., 287., 293., 298., 304., 309., 315., 321., 328., 334., 341., 347., 352., 358., 362., 368., 373., 378., 385., 391.,

Kdor bi želel brez posebnega truda osvojiti si ruski jezik, on učini najbolje, ako si naroči v Berlinu izhajajoči tednik *Russko německij Věstnik*, ki stane na leto le šest rubljev. Naročniki dobé 52 številčk lista, 12 snopičev „Tehničeskijh izvěstij

dlja Germaniji i Rossiji“, novejši roman L. Tolstega „Voskresenije“ in popoln rusko-nemški in nemško-ruski slovar v dveh zvezkih. Naslov je: Berlin Nr. 24, Johannis-Strasse 22. *i + a.*

Časopis.

31. sušca je bil blizu Mafekinga silen boj. Posadka v Mafekingu je hotela prodreti burske vrste in napadla Bure od zunanje strani. Napad se ni posrečil, ker so ga Buri vsestransko odbili. — Angleški general Plumer se je moral ranjen umakniti. Na angleški strani so padli 3 častniki in 7 mož, trije častniki in 24 mož je ranjenih, 11 mož se pogreša.

1. mal. travna so Buri napadli angleške predstraže blizu Bloemfonteina. Morale so se umakniti.

3. mal. travna je profesor Samassa predaval v Berlinu o Slovencih.

4. mal. travna zvečer je umrl Ghazi Osman Paša, znani branitelj Plevne v poslednji rusko-turški vojski.

4. mal. travna popoldne je napadel na bruselskem kolodvoru 16 letni anarhist Sipido valeškega princa. Ustrelil je dvakrat nanj, a ni ga zadel.

5. mal. travna. Buri so reservoir bloemfonteinskega vodovoda razstrelili v zrak.

5. mal. travna. General Methuen je zajel polkovnika Villebois-Mareuila in bursko četo. Polkovnik in 7 Burov je ubitih, 8 ranjenih, 54 ujetih. — Buri so pa zajeli tri stotnije pešcev in dve stotnji infanterije na konjih pri Reddersburgu.

Oranjsi so se po zadnjih vojnih uspehih Burov zopet oborožili.

5. mal. travna je umrl v Solnogradu nadškof dr. Haller.

6. mal. travna. Pri predlogu zaradi uvedbe ruščine kot obligatnega predmeta na srednjih šolah je bila zelo živahna razprava v deželnem zboru v Pragi.

7. mal. travna je porazil general De-Wet Angleže pri Markatsfonteinu, kateri leži 8¹/₂ milje jugovzhodno od Brandforta. 600 je bilo ubitih ali ranjenih, 900 ujetih. Buri so se polastili 12 vozov.

8. mal. travna se je bil pri Wepenerju celi dan ljut boj. Buri so bili premagani, na obeh straneh so velike izgube.

Na vseh straneh okoli Bloemfonteina pritiskajo Buri na generala Robertsa. Zasedli so Reddersburg, južno od Bloemfonteina. Wepener Buri oblegajo.

9. mal. travna se je podrl nasip M. Donald-jezera, v srednjem delu države Texasa v S. A., zaradi tega se je voda razlila po okolici in pokončala veliko ljudij, zlasti zamorcev. Ob velikih nalivih so reke hudo narastle.

9. mal. travna. Zato je povodenj poplavlila mesto Austin. 17 milj severno od Austina je voda razdrla železniški most. Iz St. Louisa došli brzovlak je strmoglavil v prepad. Utonilo je več oseb, poginilo je veliko živine.

11. mal. travna se je v Klappaiu pri Pragi sesulo 52 hiš. Večji del vasi je izgubljen.

13. mal. travna. Buri so zasedli Smithfield. Angleži so se umaknili v Aliwalnorth.

14. mal. travna. Okoli Ladysmitha so bili manjši boji. Obleganje Wepenerja se nadaljuje.

14. mal. travna. Vladi južnoafriških republik sta naznanili Portugalcem, da smatrata prehod angleških čet skozi portugalsko ozemlje Biera kot sovražen čin. Portugalci namreč, ki se bojé Angležev, so proti mednarodnemu pravu dovolili Angležem iti po portugalskem ozemlju. Za mednarodne zakone se Angleži jako malo menijo, kadar imajo pred očmi kak uspeh.

14. mal. travna se je otvorila pariška svetovna razstava. Otvoritveni govor je imel trgovinski minister Millerand, predsednik Loubet jo je potem otvoril. Razstava še nikakor ni urejena, in bo za uredbo treba še jeden mesec dela.

16. mal. travna. Okoli Wepenerja se nadaljuje boj. Buri se hrabro ustavljajo. Vzeli so Angležem 500 volov. Manjši boji se bijejo na mnogih krajih.

17. mal. travna je došlo bursko odposlanstvo v Haag; prebivalstvo je je navdušeno sprejelo.

17. mal. travna. Kakor že nekaterikrat poprej, je tudi sedaj pruska vlada izgnala obilno število Čehov s Pruskega, in sicer ta dan 360 iz okraja Liegnitza.

Ob istem času je naznanila pruska vlada burškim odposlancem, da bi jim obisk v Berlinu ne bil ljub.

je ta ostavila prvemu možu otroka in našla pri drugem svojo pravo „srečo“.

Mladi pisatelj Štefan Žeromski je izdal v Varšavi povest v dveh zvezkih z naslovom „Ludzie bezdomni“ (ljudje brez domovine), katero smatra poljska kritika za nekaj nenavadnega. Dejanje se godi v Varšavi, kjer nahajamo junaka povesti, Judima, večinoma na izprehodu po Ujazdovskem drevoredu. Ker je konec povesti kaj otožen in duhamoren, prisopodablja jo prejšnji poljski kritik umotvorom Ibsena.

Vl. St. Reymondt je izdal v Varšavi delce: „Lili“ ali žalostna idila iz življenja potujočih glumcev, Orsyd pa zbirko novel in sicer: „Za późno — Idyla — Wyzwolona — Wikta — Izmael — Dwa listy“, med katerimi je najzalaša „Idila“. Blizu takšne vsebine so tudi črtice „Martosia i my“ Antona Potockega (Levov 1900), med katerimi je najlepša slika „Dzien powszedni“ (delavnik). Kaj nenavadna in originalna prikazen pa so Vaclava Gasiorowskega „Pamiętniki nowonarodzonego“ (spominki novorojenca).

Poleg teh del, h katerim treba prišteti še zgodovinsko povest Vl. Lubicza „Oko proroka, czyli Hanusz Bystry i jego przygody“, je izšlo dvoje prav slabih, kateri je kritika poljska naravnost obsodila. Prva je povest v dveh delih „Zmierch czy świt“ (mrak ali svit) Marije Łopuszanske, druga

pa „Z pamiętników młodej mężatki“ Gabryele Zapolske. Kar se tiče vrednosti poslednjega dela, omenja kritik, da bi bil že skrajnji čas, da pisatelji, ki pišejo slične povesti, odidejo v zasluženi pokoj.

Naučnih del poljskih ni izšlo v tem kratkem času mnogo. Najzanimivejši je še: „Krotki zarys historyi sztuki“ (umetnosti) spisal Mihael Żmigrodzki, ki je izšel v Krakovu, kakor tudi „Horoskop, pamiętnik ze skarbcza poezyi polskiej“, priredila Vanda Żeleńska. V Varšavi je izšlo delce: „33 milionów na gorzałkę! czyli lekarstwo przeciwno pijanstwa (z rysunkami)“, po raznih pisateljih posnel Valentin Zaluski. — V Tešinu, v založbi I. Polaka, je izšla knjižica: „Z wicieczki do Ameryki, kilka wspomnień“, od Mihaela Janika, v Varšavi pa „Amerykański przewodnik“ v založbi Plato von Reusnera. Zanimivo delo je „Wieczory nad Adryatykóm, pogadanka o sprawach kościelno-politycznych“ Franč. Starowiejskega. — „Noce bezsenne“ so poezije Zdzisława Dębickiego.

V Mikolovem v založbi Karola Miarki je jela izhajati „Nowa Biblioteka pisarzy polskich“, katere štirje zvezki obsegajo „Poezje Juliusza Slowackiego“. V Krakovu pa se je osnovala „Nowa Biblioteka uniwersalna“, o kateri podam nemara podrobnejše poročilo pozneje. i + a

Časopis.

19. malega travna je prišlo poročilo, da je na mejo Buhare odpotovalo 20.000 ruskih vojakov.

19. malega travna dopoldne je bil v Vatikanu tajni konzistorij. Papež je imel nagovor o bližnji kanonizaciji blaženih De Lasalle in Ritta de Cascia. Za tem je bil javni konzistorij, katerega so se udeležili diplomatski zastopniki, plemstvo in prelatje.

20. mal. travna. Burski poveljnik Fronemann je prepodil 400 Angležev čez reko Oranje proti Aliwalnorthu, ujel več mož in ugrabil nekaj živine.

20. mal. travna. Po poročilu tega dne bi bilo v Natalu še 15.000 Burov. Nadalje bi bil general Warren odpoklican iz Afrike.

23. mal. travna so se odpeljali iz Ljubljane in iz Gorice slovenski romarji v Rim. Vseh slovenskih romarjev je bilo 867. Poleg tega se je vozilo z njimi tudi okoli 200 Lahov. „Slovenskega krščansko-socialnega delavstva“ adresa na sv. očeta, katero so nesli s seboj, je imela nad 8000 podpisov slovenskih delavcev.

23. mal. travna. Zunanjim veččakom se je posrečilo ustanoviti v Pretoriji livarno za topove. Prvi tu izdelani top je odšel v Oranje.

25. mal. travna so se Buri umaknili od mesta Wepenera, ki so ga oblegali od 18. dne t. m. Bili so tu jako vroči boji in na obeh straneh izgube. Angleži so morali sem poslati veliko silo, da je odrinila Bure.

27. mal. travna se je poročalo, da se Buri umikajo proti severu v treh kolonah.

30. mal. travna. V Parizu se je v razstavi podrl neki most. Več oseb je ubitih in znatno poškodovanih. Listi prijemajo vlado, zakaj dela tako neprevidno. Ko se je delalo za razstavo, niso prenehali ob nedeljah.

29. mal. travna. Poročalo se je iz New-Yorka, da je v državi Texas provzročil orkan 5 milijonov dolarjev škode. Utonilo je 12 oseb.

29. mal. travna so imeli slovenski romarji ob 11. uri v cerkvi sv. Petra avdijencijo pri papežu z drugimi romarji vred.

30. mal. travna. Bursko poslanstvo je še v Evropi, a namerja iti v Ameriko. Pri poslanstvu so: notar Fischer, voditelj deputacije; Wolwarans, prvi predsednik zvršujočega sveta v Transvaalu; Wessels, predsednik ljudskega zastopa v Oranju.

Spremlja jih kot tajnik de Breune. — Uspeha se jim obeta malo. Nobena vlada neče posredovati. Doma pa je tudi vedno manj upanja. 12. m. travna je minulo že šest mesecev, kar oblegajo Buri Mafeking, a ga ne morejo vzeti.

Listi omenjajo več napak Burov v vojski. Zdi se, da ni popolne jedinosti med voditelji.

Angleški oddelek je prišel blizu Brandtforta, a se je umaknil pred Buri.

Razne stvari.

Solnčni mrak dne 28. vel. travna t. l. Mlajše bravce „Dom in sveta“, ki še niso videli kakega večjega mraka solnčnega (ker dogodek ta je primeroma redek, popolno mrknjenje za isti zemeljski kraj celó le na vsakih 200 let jedenkrat), utegne zanimati kaj natančnejšega o prihodnem takem dogodku v popoldanskih urah dné 28. vel. travna t. l. — prvem večjem solnčnem mraku v naših krajih čez dalj časa.

Ta dan bo solnce mrknilo popolnoma le v ozki, 70—80 km široki progí in sicer v Meksiki, na Portugalskem in na Španskem (Ovar, Plasencia, Alicante), v Algiru in Libijski puščavi. Ker razloček premerov solнца (31' 36") in lune (31' 52") isti dan ni velik, ne bo trajalo dolgo popolno pokritje solнца, temveč le 1¼ minute, čas predrag zvezdogledom za direktno opazovanje, fotografovanje in spektralno analizo takozvane „korone“ in protuberanc. V ta namen pride, kakor je bilo v časnikih brati, nad 400 opazovavcev iz raznih dežel v vzhodni del Španije, ki slovi po jasnem nebu v tej dobi.

V naših krajih pa bo to mrknjenje le nepopolno, vendar pa precejšno. Krasnih naravnih pojavov, ki so nepozabljivi za vsakega opazovavca popolnega mraka, seveda ne bomo videli; pač pa bo vsakdo lahko opazoval ono čudno osvetljavo — kakor bi bilo vse nekako s pepelom tanko natreseno ob času največje otemnitve.

V naslednji tabeli je zaznamovan čas začetka, srede in konec mrknjenja in velikost faze (t. j. stotink solnčnega premera, ki bodo ob največjem mraku otemnele) v posameznih krajih.

Srednji krajevni čas. Popoldne.

	Začetek uri-min.	Sreda uri-min.	Konec uri-min.	Velikost faze
Ljubljana	4.05	5.05	6.05	0.68
Celovec	4.03	5.03	6.03	0.67
Trst	4.01	5.02	6.03	0.70
Zagreb	4.12	5.12	6.11	0.68
Gradec	4.08	5.08	6.07	0.66
Dunaj	4.12	5.10	6.08	0.62
Praga	4.01	4.59	5.57	0.59
Krakov	4.27	5.22	6.18	0.57
Inomost	3.48	4.49	5.51	0.68

	Začetek uri-min.	Sreda uri-min.	Konec uri-min.	Velikost faze
Pulj	4.02	5.03	6.04	0.72
Zader	4.09	5.09	6.10	0.74
Sarajevo	4.25	5.24	6.23	0.71
Belgrad	4.35	5.32	6.29	0.62

Iz teh podatkov ne bo težko, za druge bližnje kraje izračunati si čas in velikost mrknjenja, n. pr.:

	Začetek uri-min.	Sreda uri-min.	Konec uri-min.	Velikost faze
Novo mesto	4.09	5.09	6.08	0.68
Gorica	4.01	5.01	6.02	0.69
Celje	4.08	5.08	6.08	0.67

Naj naposled še opozorimo mlade opazovavce na zanimivi pojav, da okrogle podobice solнца, ki jih učinijo presledki med drevesnim listjem na tleh, ali pa luknjica v papirju na drugem nekoliko oddaljenem listu, se med mrknjenjem izpremenijo v podobo faze, katero kaže tačas po luni nepokriti del solнца.

S.

Naše slike.

„Madona z liščkom“ (Madonna col cardellino) se imenuje naša slika na str. 297. zato, ker drži Janez Krstnik v rokah pisanega liščka, ki ga mali Jezus boža. Izvirna slika je v Florenciji na tribuni degli Uffizi. Da je ta slika prekrasno delo Rafaelovo, kaže poznavavcu prvi pogled. — Cerkev pri Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani (str. 305). Prejšnjo cerkev, katere sliko smo tudi objavili v tem listu, je porušil potres. Treba je bilo nove. Sedanji župnik g. Matija Kolar se je lotil dela in sezidal novo lepo cerkev, katera je kras ljubljanski okolici. Tudi druge župnije iz ljubljanske okolice so sezidale nove cerkve, katerih slike bomo izkušali objaviti o priliki. — „Pomladna bajka.“ Naš sotrudnik g. F. Dobnikar je na izviren način izrazil idejo, da solnce — junak — vzbudi pomladi zakleto ali počivajočo zemljo iz zimskega spanja. V simbolični sliki ni iskati one natančnosti, ki je potrebna v portretih. Slika v celoti pa deluje na oko jako ugodno, ker je tehnika predmetu primerna.

na nekatere pisatelje res poučna in potrebna, za večino pa samo — po mojih mislih — „malum necessarium“. Splošno moramo reči, da način kakor obdeluje gospod Benkovič svoje stroke, je zanimiv, ker kaže vedno na vodilne ideje, in to tudi za bodočnost. Grajati nimamo nič posebnega: da se isti pisatelj omenja na več krajih, to je najti skoro v vseh razdelkih, a tega so krivi pisatelji sami, ker so tako — vsestranski. — O zgodovini vzgojeslovja, ki je prišla šele do Funtka (pisatelji se namreč tu

navajajo v abecednem redu, kar je hvalevredno: urejeni so po nekem načelu, dočim prof. dr. Glaser gledé tega nima nobenega reda, ali vsaj nam ga ni bilo mogoče najti), ne govorimo še letos, počakati moramo do bodočega leta, ko bo spis cel. Če smemo kaj svetovati, svetovali bi, naj se pri pisateljih dodá tudi leto (če ne tudi dan) rojstva, kakor je to po celaj knjigi navada. No, saj pri večini je gospod pisatelj to storil. D.

Časopis.

13. mal. travna je umrl v Mariboru stolni prošt in zaslužen zgodovinar Ignacij Orožen, 81 let star. Rojen je bil v Laškem trgu dne 30. prosinca l. 1819. Bil je apostolski protonotar in vitez železne krone III. vrste.

1. vel. travna je prišlo bursko poslanstvo v Amsterdam, dne 4. vel. travna pa odpotovalo v Ameriko.

1. vel. travna. Iz burskega vira se poroča: Buri so imeli meseca grudna l. 1899. še 54.000 mož brez 5000 vstajnikov. Dne 13. sušca so pa šteli le 26.500 mož. Izgubili so 6500 ujetnikov, 8000 ubitih in ranjenih. Nepojasnjeno je, kam da je izginilo 14.000 mož.

1. vel. travna se je poročalo o vstaji v Bulgariji. V treh vaseh so se uprli oboroženi kmetje. V Trsteniku so napadli potujočega podprefekta. Nezadovoljni so bili z davki in desetino.

3. vel. travna. New-York: V rudniku pri Schofieldu se je vnelo več sodov smodnika. Ubitih je bilo nad 200 delavcev.

3. vel. travna se je odpeljal avstrijski cesar preko Vratislave v Berlin k slovesnosti, da je pruski kraljevič polnoleten. Spremljali so ga med

drugimi minister grof Goluchovski, adjutanta Paar in Bolfras in nemški vojni atašé Bülow.

5. vel. travna. Nižjeavstrijski deželni zbor je brez debate sprejel nujni predlog in načrt zakona posl. Kolisko, naj se nemščina proglasi za izključni učni jezik na vseh ljudskih in srednjih šolah Nižje Avstrije.

5. vel. travna se je poročalo: General Hunter je prekoračil reko Waal in udrl v Transvaal. Njegova armada šteje 10.000 mož. Po Robertsovem naročilu mora priti do 18. vel. travna na pomoč posadki v Mafeking.

7. vel. travna zjutraj je Roberts s svojimi vojaki prekoračil reko Vet in se utaboril pri Smaldeelu. Sovražnik se je umikal na celi črti.

7. vel. travna. Glasom brzozjavke iz Pretorije se je Delarey umaknil proti Kroonstadu, kjer ima general Botha neki zbranih 20.000 mož.

Odtlej so Angleži polagoma prodirali proti severu in sicer z glavno armado, kateri zapoveduje vrhovni poveljnik Roberts, in zlasti s konjenico (pod generalom Frenchom). 10. t. m. so prekoračili reko Zand.

Razne stvari.

Naše slike.

Slika „Prvo sv. obhajilo“ na str. 329. nam kaže deklice, ki pristopajo prvič k mizi Gospodovi. Slika je študija za večjo sliko, ki jo izdeluje znani naš mladi slikar M. Strnen. Kakor priča ta slika, ima umetnik dovolj sposobnosti, da bi prevzel kako večje cerkveno delo. — Druga slika današnje številke je ilustracija narodne pesmi: „Mlada Zora“ (v Štrekljevi zbirki I., številka 114.). Vsebina pesmi je ta-le: Mlad kraljevič pride na lov pod mlade Zore beli grad. Deklica ga kara in zavrača domov, ker ima dva huda brata, a kraljič ji izjavi, da hoče vendar njo imeti. Deklica mu pové, da to ne gre

drugače, kakor če se sama z neznanim korenem pripravi v smrtno spanje, da jo bodo imeli za mrtvo in jo deli v grajščinsko rako; tedaj naj pride on ponjo, prebudi jo in odpelje. Tako se je tudi zgodilo. A brata sta jo zasledila in odpeljala. Ko je za njima udaril kraljič, se je vnel med bratoma in kraljičem hud boj, v katerem je starejši brat zabodel kraljiča. Tedaj je Zora omedlela. — O sliki v zadnji številki „Pomladna bajka“, moramo z obžalovanjem naznaniti, da se je tisk ponesrečil, ker se je podoba preveč zasukala na levo stran, tako da močno visi. Da torej podobo uzreš prav, postavi jo, kakor kaže drevo in ona višina v ozadju, po koncu.

ustvariti res kaj boljšega, bolj dovršenega in popolnega. Da bi pa preziranje rim in jednotne mere, pa nerednost v verzih bilo kaj dovršenega, tega menda nihče ne bo trdil in tudi ne more trditi, če vé, kaj je umetnost, če vé, da imajo mera, rime in urejena oblika namen, povečavati lepoto pesmi, dati lepi misli lep zunanji izraz. Ravno iz tega vzroka so Prešernovi sonetje posebno v „sonetnem vencu“ vsi kakor izklesani, genijalni, dovršeni umotvori.

Z ozirom na značaj pesmij bi še poudarjali, da je pesnik izkušal svojim pesmim dati neki naroden izraz. A moramo še opomniti, da se temu ne zadosti s kakimi stereotipnimi „Oj rasti, rasti“, — ampak z duhom in s čutom. Če hočemo biti res narodni (in to bi bilo jako želeti, da se učimo bolj od svojega naroda nego od Nemcev in Francozov), treba nam misliti in čutiti, kakor naš narod misli in čuti; treba vedeti, kaj ga zanima, kaj ga veseli, kaj ga žalosti, kako on sodi o svetu, o življenju. No naš pesnik izkušša zadeti narodni ton, vendar želimo, da bi se še bolj ugloobil v narodno pesem.

Ako se slednjič oziramo na razvoj pesnika samega, smemo z veseljem opomniti, da pomenjajo „Pisanice“ za pesnika lep napredek. Če namreč „Pisanice“ primerjamo s „Čašo opojnosti“, vidi se takoj, da se je pesnik dvignil iz zatohlega vzduha nizkotnosti v sveži zrak čiste poezije, čiste lepote. Tudi s tega stališča „Pisanice“ veselo pozdravljamo, želeč, da bi pesnik na podlagi zdravih nazorov še napredoval.

I. Šanda.

Kranjska dežela. Spisal Josip Ciperle. Založil pisatelj. Tiskala R. Miličeva tiskarna 1899. Vel. 8° Str. 94. Cena 1 K 60 h. — Strokovne ocene te knjige so bile neugodne, bodisi gledé na zgodovinski,

bodisi gledé na krajepisni del. Zares opaziš kmalu, ako prebereš nekaj strani, da knjiga nima one točnosti in izbirčnosti v podatkih, ki je potrebna čisto znanstvenemu spisu. A zdelo se nam je tudi, ko smo brali knjigo, da pisatelju ni bil namen, podati res strokovno knjigo o kranjski deželi, temveč nabrati v malem obsegu razne podatke, ki bi utegnili zanimati prijatelja domovine in mu vzbujati ljubezen do nje. S tega stališča sodimo to knjigo, zato ne maramo biti preostri. Tako mislimo, da nas vsaj prijeto zabava, četudi nas temeljito ne poučuje. Kakor smo nekdanj z veseljem brali Trdinovo kranjsko zgodovino, tako tudi z veseljem potujemo z našim pisateljem od kraja do kraja male naše dežele, pa ga poslušamo, kaj nam neki zna povedati, četudi ni vse tako, da bi se vrezalo v kamen.

Ker so knjigo po stvarnih napakah že prereševali drugi, omenjamo samo to, da deli in kraji kranjski pač niso opisani enakomerno. Prav pičlo je obdelana Notranjska, najobširneje Gorenjska. V jezikovni obliki bi želeli več pravilnosti in glajšega sloga. Čemu piše pisatelj „koji“ namesto „kateri“? Mnogokrat je vrsta besedij nerodna. Čemu Rudolfovo namesto Novomesto? Da uradniki silijo s tem imenom, temu se ne čudimo: da pa slovenski pisatelj s krajevnim imenom tako ravna, kakor da ga ni določil narod sam, to je dovolj čudno.

Naša knjiga ni primerna, da bi se rabila kakorkoli za šolo, pač pa bo za domačo rabo koristna. Gospod pisatelj namerja iz nabranega gradiva spisati še večja dela o Kranjskem. Vsekako bo moralo biti bolj kritično, kakor je to, ako bo delo znanstveno. Morda pa se mu bo bolj posrečilo v zabavni obliki.

T.

Časopis.

4. vel. tr. je umrl v Zagrebu hrvaški pisatelj in gimn. ravn. Hugo Badalić, r. 1851. v Brodu ob S.

10. vel. travna so došla poročila, da je poleg mahdija Šejh-es-Senussi prišel na površje še neki drugi mahdi. Koliko privržencev ima, se ne da sklepati. Vsekako se pripravljajo v Sudanu nove homatije.

12. vel. travna. O tesnih razmerah med Črnogoro in Rusijo kaže to, da je Rusija Črnogori povišala letno podporo za armado od 70.000 na 350.000 rubljev za vzdržavanje štirih stalnih bataljonov pešcev. Žal, da se ob enem čuje o lakoti v nekaterih delih Rusije, katero bi taka vojna podpora izdatno olajšala.

12. vel. travna je bil delegacijama v Budapešti predložen skupni državni proračun za leto 1901. s 357,643.706 K potreščine. Za vojno se zahteva 342,118.520 K, za 19,393.316 K več nego lani.

12. vel. travna. V Barceloni in Valenciji na Španskem so bili resni nemiri.

12. vel. travna zvečer je došel Roberts v Kroonstadt, drugo mesto oranjske države.

12. vel. travna. Poslednje dni so bili na dunajskem vseučilišču nemiri in izgredi. Protikatoliški nemški vseučiliščniki so napadli novo-ustanovljeni katoliški društvi „Kürnberg“ in „Nordgau“. Rektor dr. Neumann, profesor bogoslovja in čudak, je zato odstopil.

Minulega tedna so bile v Vukovaru na Hrvatskem občinske volitve. Izvoljenih je 8 Nemcev, 7 Srbov, 4 židje, 1 Kalvinec in 4 Hrvatje. Značilno!

Med tem ko se Anglija bori v južni Afriki za transvaalsko zlato, mró v Indiji ljudje od lakote. Smrt silno davi prebivalstvo. Celó živina nima živeža. Tako skrbi Anglija za svojo deželo.

Časopis.

12. do 14. vel. travna so bili pri Mafekingu boji. Angleži so mesto osvobodili.

15. vel. travna je prišla burska deputacija v Zjedinjene države. Sprejeli so jo prijazno, a ne oficijelno. Tudi tu ni nič opravila.

16. vel. travna so otvorili laško ljudsko šolo v slovenskem selu Skoflje, občine Milje.

20. vel. travna. V poslednjih dnevih se je začelo na Kitajskem močno gibanje zoper tujce. Tako imenovani „bokserji“, nekaki politični hajduki, so dobili mogo vpliva.

28. vel. travna. V Bloemfonteinu je vojaški guvernier prebral Robertsovo proklamacijo, da je Oranje-država priklopljena angleškim kolonijam z imenom: „Oranje-River-kolonija.“

30. vel. travna so prišli Angleži v Johannesburg brez odpora.

5. rožnika so prišli Angleži v Pretorijo in jo zasedli brez boja.

5. rožnika. Na Kitajskem se je osnovala prava vojska zoper tujce. Dvor je na strani proti-tujcev.

7. rožnika. Poljaki so slavili v Krakovu 500 letnico jagelonskega vseučilišča.

9. rožnika ob 1. uri ponoči je bilo avstrijskega državnega zbora 16. zasedanje zaradi češke obstrukcije zaključeno.

14. rožnika, na praznik sv. Rešnjega Telesa, je tržaška policija zabranila bratovščini sv. Cirila in Metoda imeti pri procesiji svojo zastavo.

18. rožnika je bil v Taku na Kitajskem boj Evropecev zoper kitajske trdnjave.

21. rožnika je umrl miroljubni ruski zunanji minister grof Muravjev.

23. rožnika. Avstrija se udeležuje kitajske vojske z jedno ladjo. Odrine pa tudi ladija „Cesarica Marija Terezija“ na Kitajsko. Združene velevlasti hočejo zasesti Peking, da bi napravile mir.

Razne stvari.

Naše slike.

„Žalosten poskus“ (na str. 393) nam kaže tako jasno svoj predmet, da ni treba razlage. Čudno res, da si pridobiva tobak toliko prijateljev, četudi jim v začetku ne ponuja sladkosti. — V Slavonijo nas zopet vodi slika na str. 408, ki nam kaže Ireg v Slavoniji. Kadar podamo še več slik, povemo tudi v besedi še kaj več. — Slika na str. 412 nam predočuje podpisane besede iz narodne pesmi, ki jo ima Štrekljeva zbirka v številki 683.: „Sónce zé góri gré, Grôzno je žalostno; Kaj b' ne bló žalostno, Kér čez vojsko je šlo. Fantič na straž' stoji, Bríše sozné oči: Kúgljica priletí, Fant se okolj zvalí! Maria mémo gré, Grozno je žalostna. „Fantič, li vstani gor'! Gréva za Jezusam!“ Čúdna so régul'ce Jezusa Kristusa! Nagelj je lép rudèc, Ti pa nis' moja věč!“

Pojasnilo o „Zgodovini slovenskega slovstva.“ Gospod D., ocenjevatelj moje knjige „Zgodovine slovenskega slovstva“ v zadnji številki „Dom in sveta“ ne more razbrati, po katerem redu razpravljam pisatelje. Da ne bo nesporazumljenja, si dovoljujem razjasniti to stvar. V vseh treh oddelkih „Zgodovina“, „Jezikoslovje“, „Prirodoslovje in na-

rodno gospodarstvo“ so pisatelji razvrščeni po kronološkem redu, kakor je to želel slavni odbor „Maticе Slovenske“, ko je vsprejel moj rokopis. To se razvidi iz vseh treh oddelkov, če se pisatelji le količkaj pazljivo zasledujejo od konca do kraja, ne pa samo prvi v enem oddelku. Nekaj ozira sem jemal — kakor je to storil Nemeec Goethe v svoji soglasno hvaljeni knjigi: „Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung“ in Slovenec Josip Benković v svojem oddelku „Bogoslovje“ str. 266—68, kjer navaja duhovske pisatelje po škofijah — tudi na pokrajinstvo, ne da bi hotel gojiti separatizem. Zato sta duhovnika-zgodovinarja Parapat (1838) in Štrukelj (1841) skupaj in za njima pride Jesenko, ki pa je rojen l. 1838. in ne l. 1831., kakor sodi gospod ocenjevalec. Razlika v starosti pa tudi ni tolika. Potem pa pridejo trije duhovniki-zgodovinarji iz slovenskih obmejnih dežel. Dalje v tem oddelku ni nobene „netočnosti“ več, razven da je „Pečnik“ (1836) na koncu na svojem mestu, ker je „solus ex gente rustica“, kar mu je samo na čast. Nekateri mu zavidajo mesto v literarni zgodovini. Naj se ga mož veseli! V oddelku „Jezikoslovje“ in „Prirodoslovje“ sta Korbinijan Lajh in Fr. Jančar z ozirom na njuno rojstvo nekoliko zakasnela; to se je pa zgodilo vsled tega, ker sem bil med tiskanjem knjige od prijateljske strani opozorjen na ta dva

koga zanimati, da se v založbi P. P. Sojkina v Petrogradu dobi popolni ruski prevod židovske svete knjige, ki ji je ime *Talmud*. Prevod je oskrbel orijentalist N. Pereferkovič; obsega 6 zv., vsak po 25—30 tiskanih pol; cena jednega zvezka 2 rublja 50 kop.

Pri tem založniku se tudi dobi *Naučno-enciklopedičeskij slovar* (mali naučni slovník), ki izhaja v snopičih pod uredništvom dra. M. Filippova. Vseh snopičev bo 18, ki stanejo 4 rublje.

Ravnokar je izšel v Petrogradu II. zvezek obširnega dela *Russkij biografičeskij slovar*. Obsega življenjepise o Aleksinskem do Bestužev Rjumin, torej komaj dveh črk alfabeta. Cena 10 rubljev.

Dalje je izšel 107. zv. *Sbornika Imperatorskago Russkago istoričeskago obščestva*. Cena 3 rublji.

Pisatelj N. N. Kaniveckij je izdal v Petrogradu delo: *Is bylogo Černogoriji* (iz črnogorske prošlosti), cena 1 rubelj; prof. S. F. Platonov pa *Lekciji po russkoi istoriji*. Cena za tri snopiče 3 r.

V Petrogradu je jelo izhajati obširno pedagoško delo z naslovom: *Načalnoje narodnoje obrazovanije v Rossiji*. Vse delo ima obsegati osem zvezkov in prvi je ravnokar zapustil tiskarno. Urednika tega ogromnega dela, ki stane skupno 25 rubljev, sta G. A. Falbork in V. I. Čarnoluskij. Cena prvega zvezka (posamezno) 6 rubljev.

Koliko se Rusi zanimajo za vse, kar izide dobrega n. pr. v poljski književnosti, o tem nam služi v najboljši dokaz, poleg prevodov H. Sienkiewiczza in Elize Orzeszkowe, tudi *Polnoje sobranije sočinenij Boleslava Prusa* v petih zvezkih. Ravnokar je izšel 4. zv. Cena za vse samo 6 rubljev.

Ljubiteljem ruske književnosti bo ustrezala P. Smirnovskega *Istorija russkoi literatury devjatnadcatago veka*. Liberaly i konservatory Aleksandrovskei epohi. To zanimivo delo stane le 1 r. 25 k. V snopičih pa izhaja dra. Lemana *Illjustrirannaja istorija sujevčrij i volšebstva ot drevnostej do naših dnei*. Prevod iz nemškega (cena 3 rublje). i + a.

Časopis.

24. rožnika so praznovali po celem omikanem svetu spomin, da je bil pred 500 leti rojen Ivan Gutenberg v Mogunciji, izumitelj tiskarstva.

Iz Kine so prihajala te dni mnoga poročila o hudi nevarnosti, ki preti Evropcem zlasti v Peking, in o bojih, ki se bijejo blizu Tien-tšina.

Nemškega poslanika bar. pl. Kettelerja v Peking, so umorili.

27. rožnika je nastopila na južnem Štajerskem huda povodenj. Savinja je izstopila in preplavila nižje dele Celja.

Poročila iz Kine so naznanjala, da so evropske čete vzele Tien-tsin.

Angleški admiral Seymour je bil obkoljen od Kitajcev in v veliki nevarnosti. V noči na 26. dan rožnika so ga druge evropske čete osvobodile.

V južni Afriki so bili boji na posameznih krajih, kjer so burske čete napadale Angleže. Tak boj je bil od 24. rožnika blizu Sylvertona tri dni.

30. rožnika je požar v pristanu Hobokenu pri New-Yorku napravil severo-nemškemu Lloydju veliko škodo in ukončal kakih 200 ljudij.

V Kini je dobil princ Tuan vso oblast v roke, cesarja in cesarico-mater je priprl.

30. rožnika se je objavil oklic na II. katoliški shod v Ljubljano.

1. mal srpana se je poročil avstrijski nadvojvoda in cesarski naslednik Franc Ferdinand z grofico Sofijo Chotek v Reichstadtu na Češkem ob splošnem odobravanju avstrijskega prebivalstva, da se je visoki ženin bolj ravnal po svojem srcu kakor po stanovski navadi.

Iz Kine se je poročalo, da ni tam nobene zakonite vlade več.

4. mal srpana so bili hrvaški romarji, ki so začetkom meseca dospeli v Rim, pri papežu v zaslišanju.

Evropske velesile so sklenile, da pošljejo večje čete v Kino, med njimi najprej Nemčija. Nemški cesar je imel mogočne govore o nemški moči in veljavi na morju in nalogi v Kini. 12.000 vojakov neki pojde v Kino maščevat se za smrt poslanikovo.

V Kini so neki morili Evropce, kristijane, podirali poslopja. Čule so se grozovite stvari, a prav trdnega se ni moglo nič zvedeti. Novic je prihajalo brez števila, ki so si pa jako nasprotovala.

7. mal srpana je došlo poročilo o veliki bitki med Kitajci na jedni in Rusi in Japonci na drugi strani blizu Pekinga, kjer bi bilo padlo 1000 Kitajcev.

Pa skoro preveč smo govorili o tej knjižici. Ne bi bili, ako bi nam ne bilo žal, da je naša nadarjena pisateljica zašla na tako opolzlo, tako blatno pot. Čitateljstvo slovensko se bo malo menilo za te misterije, in če bo pisateljica sama še nadalje

praktično študirala take ženske misterije, kakršne je opisala tukaj, jo bo doletelo še mnogo „razočaranje“.

Dostavljamo, da jezikovna oblika v tej knjižici ni taka, kakršna mora biti pri samostojnem pisatelju slovenskem.

Dr. Fr. L.

Časopis.

10. mal. srpana na večer je bil v mestu Mostaru močen potres. Škode ni velike.

11. mal. srpana. Buri so premagali in ujeli po celodnevem boju posadko mesta Uitralsnot in vzeli dva topova.

15. mal. srpana. Iz Šanghaja je došlo poročilo, da so Kitajci v poslednjem času pomorili 20.000 kitajskih kristjanov, deloma po groznih mukah. — V obče je pa v poročilih iz Kitaja tolika nejasnost, da se več ne ve, kaj je s tujci, niti to, kaj s po-

slanci tujih držav v Pekingu: ali so še živi, ali so mrtvi. Le to je trdno, da je bil nemški poslanec Klement br. Ketteler umorjen že 18. rožnika t. l.

Velevlasti z Japanom in Zjedinjenimi državami vred se pripravljajo na odločno nastopanje proti Kitaju, a ne ve se, kakšni so njih nameni.

21. mal. srpana se je iz Bruselja poročalo, da je doslej 82 belgijskih misijonarjev bilo mučenih, deloma križanih in umorjenih. Princ Tuan veleva poklati vse tujce in kristijane.

Razne stvari.

Naše slike.

Iz pariške razstave namerjamo, upaje, da nam jo popiše kako spretno pero, podati par slik, bolj da nanjo opozorimo, kakor da bi jo pojasnili. Kaj je pač nekaj slik v primeri z ogromno množino predmetov s celega sveta, ki so tukaj nakopičeni! Za danes predočujemo vnanjščino avstrijskega paviljona. Ta paviljon ni ravno velik, je sezidan v baročnem slogu in stoji z drugimi enakimi palačami vred v Rue des nations ob Seini. — Med drugimi slikami se ozrimo samo še na dve. Letos se je slavila petstoletnica rojstva Gutenbergovega. Navadno trdijo, da je bil Janez Gutenberg rojen dne 24. rožnika l. 1400. v Mogunciji iz stare meščanske rodbine; (drugi mislijo, da je bil rojen šele l. 1412. na Kutnihori na Češkem, kamor sta bila prišla iz Nemčije njegova oče in mati.) Bil je Gutenberg bistrega duha in je imel glavo polno načrtov o raznih skrivnih umetnostih in izumih, zlasti ko je od l. 1434. bival v Strassburgu. Pečal se je s tiskanjem slik, rezanih na deščice. To ga je polagoma privedlo do misli, da bi se napravila za vsako črko posebna mala palčica, ki bi imela na koncu vrezano podobo za vtiskanje. (Od tod nemško ime „Buchstabe“.) V Mogunciji je napravil svojo prvo delavnico ali tiskarno in jo zlasti izpopolnil, ko je rabil ulite črke namesto lesenih. Imel je razne težave, njegovi sotrudniki so delali zoper njega, a njegove neminljive slave zaradi velikanskega, četudi preprostega izuma ni mogel nihče kratiti. Umrl je l. 1468. v Mogunciji in je tukaj pokopan. — Slika na str. 477 nam predočuje streljanje

zoper točo. To se je udomačilo (in menda še najbolj) po naših, zlasti vinorodnih krajih, po južnem Štajerskem, Goriškem in Dolenjskem, in se bo gotovo še mnogo izpopolnilo. Vendar obeta mnogo sadu že sam začetek. V tem listu smo že govorili o streljanju zoper točo, in mnogi bravci tudi vedo, da stvar sama na sebi ni nova. Že davno so semterje „streljali v oblake“, nekateri morda iz vraže, drugi pač zato, da bi se „pretresli oblaki“. Ker je bila posebno za južno štajersko deželo toča skoro vsako leto redna nesreča, bili so ljudje prisiljeni misliti na pomoček in se oprijeti vsake čeprav nezanesljive nade. Streljali so izprva z navadnimi možnarji. Da bi bil uspeh večji, so začeli napravljati velike možnarje in so nanje postavljali še lijaku podobne cevi. Tak možnar kaže tudi naša slika. Možnar je zaradi večje varnosti vdelan v lesen oklep. Nastavek je kaka 2 m visok in narejen iz železne pločevine. Za streljanje rabijo samo navadni smodnik in ga gre kakih 100 gr na jeden strel. A možnar še ni vse. Ker je treba delovati urno in ker mora biti več možnarjev za rabo, zato so prirejene prave strelne postaje. Postaje so med seboj v primerni daljavi, po 1 km ali nekaj več, in imajo kočico za shrambo potrebnih priprav. (Dobro je, da se smodnik hrani posebej.) Kadar se bliža huda ura, treba je zgodaj začeti streljati in sicer po redu ali vrsti. Z nerednim ali nepoznim streljanjem se nič ne doseže.

Jedina težava je v tem, da so stroški znatni. Zato bi morala država prevzemati vsaj velik del dotičnih stroškov.

Časopis.

26. malega srpana je umrl v Zagrebu Josip Torbar, predsednik jugoslovanske akademije. Rojen dne 1. mal. travna l. 1824., posvečen l. 1849. za mašnika, l. 1852. usposobljen za matematiko in

Kitajski cesar Kuang-ssü.

fiziko, l. 1858.—1867. ravnatelj deželne realke, l. 1872. tajnik jugoslovanske akademije, od l. 1890. predsednik. Deloval je na naravoslovnem polju in objavil največ spisov v „Radu jugosl. akademije“.

27. mal. srpana se je poročalo o revoluciji v Kolumbiji. Med vlado in uporniki je bila 26. t. m. pri Panami huda bitka.

29. mal. srpana pozno zvečer je anarhist Gaetano Bresci ustrelil laškega kralja Umberta v Monzi, ko je bil razdelil darila telovadcem. Kralj Umberto je bil rojen 14. sušca l. 1844., zavladal l. 1878. Novi laški kralj je Viktor Emanuel II., rojen 11. listopada l. 1869., in ima za soprogo črnogorsko kneginjico Heleno.

2. vel. srpana je neki anarhist napadel perzijskega šaha Muzaffer-Eddina v Parizu. Šah je napad srečno odbil.

5. vel. srpana je bila v Ponikvi na Štajerskem velika Slomšekova slavnost ob udeležbi zastopnikov iz vseh slovenskih krajev in kakih 10.000 ljudstva.

5. vel. srpana se je v Belgradu poročil srbski kralj Aleksander z vdovo Drago Mašinovo. Kralj ima 24 let, kraljica, preprostega stanu, kakih deset let več. Zastopnik ruskega carja je bil pri poroki za pričo.

Začetkom velikega srpana so začele mednarodne čete od Tien-Tsina na Kitajskem prodirati proti glavnemu mestu Peking. Vrhovni poveljnik je pruski general grof Alfred Waldersee.

Rusi vojujejo s Kitajci samostojno ob reki Amurju.

Razne stvari.

Naše slike.

V proslavo stoletnice Slomšekove, ki se je zlasti na Štajerskem praznovala ne samo dne 5. t. m. jako sijajno na Ponikvi, temveč tudi po drugih krajih in na učiteljskih shodih, objavljamo lepo sliko iz mlajše dobe Slomšekove. Izvirnik je litografija, ki jo je uredništvu blagohotno posodilo duhovsko semenišče celovško. Kaže nam Slomšeka pač takega, kakršen je bil, ko je zasedel stolico labodske škofije. Ker smo o Slomšku že pisali v tem listu, nam ni sedaj treba nadalje obnavljati spomina velikega škofa slovenskega. — Druge slike nas spominjajo velikih dogodkov na daljnem vzhodu, na Kitajskem. Nihče ne more danes niti približno presoditi, kaj bo iz Kitajske, iz tega največjega ce-

sarstva na svetu, ako gledamo na število prebivavcev. Cenijo jih namreč skoro 400 milijonov. Da je pa vzrok sedanji vojski upor Kitajcev proti tujcem in kristijanom, to je gotovo. Glavni voditelj vsega tega gibanja zoper tujce je, tako se splošno piše, siloviti cesarski princ T u a n.

Glavno mesto Kitajske, Peking, leži na velikanski ravnini in je zelo razsežno. (31 km je obseg samega mesta brez predmestij.) Glavna cesta, ki vodi od vzhoda skozi mesto, je dolga 7 km, široka 9 m in je tlakovana z granitnimi pločami. Glavna vrata nam predočuje naša slika na str. 497. Prebivalstvo v Pekingu pa ni tako veliko, kakor se semtertje piše; ne presega neki 600 000 duš. Mesto je naokrog obdano z močnim zidom in zavarovano s stolpi.

Dunaj sam, trg pred mestno hišo ob godbi zvečer, Štefanski trg ob birmi in druge

Kitajska cesarica-vdova Tsu-Hssi.

manjše podobe. V dalmatinskem oddelku tujci radi postajajo. Tudi Čehi so na razstavi dosti častno zastopani v obrtnem oddelku, zlasti

lepe predmete je razstavil v gozdarski skupini Schwarzenberg. Vendar pa nas Ogrska tu in tam skoro nadkriljuje. Razstavila je svoje stvari kakor samostojna država; v več paviljonih ima tudi kip kraljev ves v zastavah.

Najlepši pogled imaš na razstavo z novega Aleksandrovega mosta, čez kateri ne sme še noben voz, dokler ga ne otvori ruski car. Zvečer ob nedeljah in petkih je od pol desete do najdajste ure razstava kar čarobna. Tisoč in tisoč lučic gori v vseh barvah, vsak paviljon je ves v ognju, velikansko kolo kar gori, po Seini pa plavajo razsvetljene ladije in čolnici. Tu odmeva godba, tam se zopet razlega lepo petje, na tej ali oni ladiji pa gledaš bengalično razsvetljene alegorične podobe. Po zraku šviga nešteto raket, po čolnih gori umetni ogenj, grom odmeva, kakor bi bila pomorska bitka. Od časa do časa pa se ti zabliska pred očmi, — z vrha Eiffelovega stolpa prihaja luč, velikansko ogledalo jo pošilja najdaljnjejšim krajem ter jih jednako solncu za hip razsvetljuje. Zdi se ti, da si zašel v svet, o katerem si nekdaj čul le v bajkah.

Da, veličastnega vidiš mnogo na razstavi — a priliko imaš opazovati tudi, koliko pripomočkov je iznašlo XIX. stoletje, da ustreza pohotnosti ter jo zadovoljuje.

Časopis.

5. vel. srpana. Mednarodne čete so premagale Kitajce pri Peitsangu in so zasedle 6. vel. srpana Yangtsun.

8. vel. srpana. Pruski general grof Waldersee, ki smo ga omenili na str. 512, je bil šele imenovan za vrhovnega poveljnika v Kini, kamor dospe šele proti koncu meseca kimavca.

9. vel. srpana je imela učiteljska „Zveza“ v Mariboru skupščino, kjer je predsedstvo ostro in sovražno nastopalo proti jedinosti z duhovščino.

9. vel. srpana. Grof Lamsdorff je imenovan voditeljem ruskega zunanjega ministerstva.

9. vel. srpana so pokopali laškega kralja Umberto v rimskem Pantheonu.

12. vel. srp. Evropske čete so zasedle Tung-Hao.

13. vel. srpana sta trčila pri gradu Giubileo blizu Rima dva vlaka z odličnimi potniki skoro gotovo po načrtu anarhistov. Mnogo je mrtvih in ranjenih, med njimi pisatelj P. Vannutelli, prijatelj Rusov, ki je umrl 16. vel. srp.

15. vel. srpana so mednarodne čete prodrle v Peking, med njimi prvi Japonci.

15. vel. srp. so praznovali na Ogrskem 900letnico, odkar obstoji tam krščanska vera.

Časopis.

17. vel. srpana. Pogorel je slavni samostan božje poti v Czenstohavu.

18. vel. srpana. Vsa država avstrijska je praznovala ta dan izreden in vesel dogodek, 70. roj-

Li-Hung-Čang, podkralj kantonski.

stveni dan svojega presvitlega cesarja in kralja. Po vsej deželi kranjski se je prebivalstvo spominjalo v molitvah svojega dobrotljivega vladarja. Ljubljana je bila predtavečer krasno razsvetljena.

18. vel. srpana. Burski general Dewet je ujel 4000 Angležev ter ugrabil sedem topov.

20. vel. srpana. Več delov mesta Peking gori. Boj v pekinških ulicah je krvav. Cesarica kitajska je zbežala v Siangfu, 1000 *km* oddaljeno mesto od Pekinga. Kitajci se branijo s skrajno silo.

20. vel. srpana. Burski generali Botha, Maier, Schalk, Burgher, Fouri in Smuts so z 8000 možmi in vsem topništvom pred Machadodorpom.

22. vel. srpana. Krüger je izdal proklamacijo, v kateri svetuje farmovcem, naj ne odložé orožja.

25. vel. srpana. V Weimaru je umrl nemški filozof Nietzsche, mož, ki je imel velik vpliv na duševno gibanje nemškega naroda. Oklepal pa se ga je le oni del naroda, ki je izgubil že vse pojme o krščanstvu in se utopil v popoln materijalizem. Pokojni je bil smrten sovražnik krščanske morale in veren tolmač modernega naziranja.

3. kimavca. Maršal Roberts je izdal proklamacijo, s katero se Transvaal formalno priklopi Angliji. Buri se odmikajo proti krokodilovim goram.

3. kimavca. Hrvaški katoliški shod se je pričel v Zagrebu. Vdeležba velika in navdušena. Slovencev se ga vdeležuje nad 50.

3. kimavca. V Mariboru je sklical in otvoril knez in škof lavantinski tretjo škofijsko sinodo.

7. kimavca. Državni zbor je razpuščen; nove volitve zanj se bodo vršile med 2. in 15. prosincem prihodnjega leta.

Razne stvari.

Velikanska je bila udeležba na II. slovenskem katoliškem shodu, ki se je začel dné 10. in trajal do 12. kimavca zvečer. Ker se je o njem po listih veliko pisalo in se izdá posebno poročilo, ne poroča naš list natančneje o njem, ampak kliče le božjega blagoslova nad sklepi, ki so se sklenili na tem shodu in da naj ne ugasne navdušenje, ki je ob njem prevevalo srca vseh zborovavcev. Shod je zaključil slavnostni komerz, ki ga je priredilo vrlo katoliško slovensko akademično društvo „Danica“.

Dne 12. vel. srpana je bila v Mariboru posvečena novo pozidana cerkev oo. frančiškanov, ki je ob enem župna cerkev takoimenovane „slovenske fare“ mariborske. Ta je jedna največjih cerkvá na slov. Štajerskem, postavljena večinoma s pomočjo milodarov. Stavba je veljala okoli 200.000 K. Dne 20. vel. srpana so privreli vanjo k „Materi milosti“ s posebnim vlakom prvi romarji, namreč Ribničanje iz Pohorja, do 1200 duš. Pravijo, da se ima ponoviti vsako leto tako romanje.